

Leszek M. Dziama

"Trzecieski (Trzycieski) Andrzej",
Hieronim Łopaciński, Warszawa
1906 : [recenzja]

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 5/1/4, 245-246

1906

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dotatnią charakterystykę Łuskiny, znanego redaktora „Gazety Warszawskiej“ (175), nie mówiąc już o Bartoszewiczu, ale jak pogodzić tak pochlebne zdanie z tem, co pisze Estreicher, iż Łuskiński był nie-
dołączonym redaktorem, a tchórzem podszyty łaśił się przemocy i był pokłonny przed władzą¹⁾? Pisze także autor o wielkich przymiotach Szulakiewicza, doktora teologii z akademii połockiej (66), kto zaś czytał jego mowę w dzień imienin Katarzyny II. (1793 r.), zmuszony jest powątpiewać o tych zaletach.

Gdyby autor, gromadząc materiały, nie wyłączał rzeczy, odnoszących się do strony naukowej, umysłowej i literackiej, byłoby takie źródło nieocenionem. Bez tych danych praca ta nie może być przydatną dla historyka piśmiennictwa krajowego, ale dla przyszłych badaczy tej szkoły jest wielce pożytecznym i pomocnym zbiorem, gdyż autor zgrupował sporo wiadomości drugorzędnych, do których już nie trzeba powracać, a tylko je uzupełnić. Głównem zadaniem przyszłego historyka tego przedmiotu będzie zajmując się wszechstronem i bezstronem rozpatrzeniem stanowiska akademii połockiej w dziejach oświaty, jej ducha i charakteru, oraz niewielkiej spuścizny literackiej, jaką ona pozostawiła.

Ludwik Janowski.

Hieronim Łopaciński: Trzecieski (Trzycieski) Andrzej
Odbitka z „Encyklopedyi Kościelnej“. Warszawa. 1906. Stron 25.

Skarżymy się wszyscy powszechnie na to, że o Trzecieskim Andrzeju, pierwszym biografie Reja, brak nam dotąd wyczerpującej rozprawy. Ostatnia obszerniejsza i lepsza praca Karola Męcherzyńskiego „O poezjach polskich i łacińskich Andrzeja Trzecieskiego“ ogłoszona lat temu trzydzieści (Ateneum, 1876) obecnie już nie wystarcza. Możliwość opracowania dokładnego życiorysu Andrzeja Trzecieskiego przyspieszył stanowczo treściwy artykuł p. H. Ł., umieszczony w „Encyklopedyi Kościelnej“.

Z wielką, iście benedyktyńską pracowitością przejrzał autor biblioteki całe i liczne archiwa, by, zebrawszy umiejętnie mnogie zapiski, odróżnić ojca Andrzeja (Jana) Trzecieskiego od syna tegoż, również Andrzeja, o którego nam właśnie idzie. Co więcej, przez zanotowanie śladów współczesnego istnienia aż czterech Andrzejów Trzecieskich, umożliwił autor z płataniny owych czterech osób, powodującej liczne omyłki, wyłączenie tych wszystkich wzmianek, które ponad wszelkie wątplenie odnoszą się do naszego Trzecieskiego, po-

---

¹⁾ Pisma Kajetana Węgierskiego 1882 str. XXVIII.

ufałego znajomego Reja i Kochanowskiego, znawcy wielu języków. wybitnego działacza reformacyjnego, niepośledniego rymopisa polskiego i humanisty.

Prócz chronologicznego spisu dat ważniejszych z życia poety, dał autor nadto krytyczne zestawienie sądów współczesnych i późniejszych krytyków o tym pisarzu. Dokładna bibliografia porozrzucanych po przeróżnych dziełach utworów Trzecieckiego, wiadomość o jego pracach pozostających dotąd w rękopisach, a wreszcie nieprzemilczenie i tych prac zbiorowych, w których udział Trzecieckiego jest prawdopodobnym lub co najmniej domniemanym, to treść końcowych ustępów artykułu p. Łopacińskiego. Głębsze wniknięcie w szczegóły rzuci zapewne wiele nowego światła na udział Trzecieckiego w ruchu naukowym i reformacyjnym, pogłębi nasze wiadomości o politycznej i dyplomatycznej działalności tego pisarza, ktokolwiek jednak zajmować się będzie w przyszłości Trzecieckim, z wdzięcznością wspomni zasługi p. H. Ł., który tyle cennego materiału zebrał i omówił w swym artykule.

L. M. Dziama.

Józef Bieliński: Józef Gołuchowski. (Pierwszy pobyt w Warszawie. Pierwsza profesura). „Biblioteka warszawska“, listopad 1905 (Tom IV. str. 281—305).

Chmielowski, wydając przed kilku laty polski przekład dziełka J. Gołuchowskiego: *Philosophie in ihrem Verhältnisse zum Leben ganzer Völker und einzelner Menschen*¹⁾ poprzedził go dokładnym życiorysem wileńskiego profesora filozofii, gdzie zebrał mniej więcej wszystko, co dotąd o autorze „Dumań“ napisano i dodał szereg szczegółów nowych. Niewiele tylko umiał powiedzieć o pierwszym okresie życia Gołuchowskiego; gdzie się kształcił autor „Dumań nad zagadnieniami“, jak się zaprawiał do przyszłej świetnej, a niestety tak krótkiej działalności na katedrze filozofii w Wilnie, o tem mówi prof. Chmielowski dość krótko i — z braku źródeł — dość niedokładnie²⁾.

---

¹⁾ J. Gołuchowski. *Filozofia i życie*. Przełożył z niemieckiego P. Chmielowski. Warszawa 1903 str. XXV+138.

²⁾ Literaturę, odnoszącą się do Gołuchowskiego, cytuje Chmielowski w wymienionym artykule i S. Dickstein („Encyklopedia wychowawcza“ IV. 622—6). Obok artykułów, które się później okazały (por. n. p. „Przegląd filozoficzny z r. 1903), ciekawym jest życiorys Gołuchowskiego nieznanego pióra w rękopisie Akademii Umiejętności Nr. 1354 („Materiały biograficzne“) na który się niżej powołam. — Możliwe także, że w czasopiśmie warszawskich z lat 1858—69 możnaby odszukać obszerną rozprawę